

O expoziție temporară consacrată doctorului Hilarie Mitrea și colecțiilor sale

MIRCEA ANDREI

Înscriindu-se pe linia valorificării patrimoniului cultural național, în anul acesta, la Muzeul de istorie naturală „Grigore Antipa”, a fost deschisă expoziția „Doctorul Hilarie Mitrea, un mare donator al muzeului”.

Hilarie Mitrea s-a născut în Rășinari Sibiuului, în 1842. A absolvit la Cluj Institutul medico-chirurgical, ce-i dădea titlul de magister și dreptul de a practica liber medicina în Transilvania. Dornic de perfecționare, a urmat cursuri de medicină la Würzburg, unde și-a susținut teza de doctorat cu o temă privind cloroformul (1864).

După obținerea titlului de doctor în medicină, a încercat să ocupe prin concurs un post în satul natal, dar neizbutind, s-a angajat ca medic de vas și astfel a ajuns la Brisbane, în Australia.

Între 1866—1867, în Mexic, Hilarie Mitrea a participat ca medic voluntar, în corpul expediționar austro-mexican, ce urma să-l sprijine pe Maximilian de Habsburg. Odată cu victoria revoluției mexicane, corpul expediționar a fost dizolvat și Mitrea s-a întors în Europa, ca medic, pe un vas ce făcea cursa Hamburg-New York.

În 1869, s-a angajat ca „ofițer al sănătății” în Armata colonială din Indiile Orientale Olandeze, unde a stat timp de 25 ani, pînă în 1894. Rămînerea atît de îndelungată în arhipelagul indo-malaiez i-a permis o cunoaștere profundă a faunei indoneziene, a locuitorilor acestor insule și a produselor lor artisanale. În 1870 începe alcătuirea colecțiilor.

În 1878 ajung la București primele materiale colectate de Mitrea în arhipelagul indo-malaiez, trimise pe adresa

Ministerului Cultelor, care le-a repartizat muzeului.

În 1881, cu ocazia petrecerii unui concediu de 2 ani în Europa, dr. Mitrea a mai adus și alte materiale științifice, materiale ce au fost determinate la „Naturhistorische Museum” din Viena și apoi în 1882, donate oficial de Mitrea, muzeului din București. Faptul a fost consemnat de presa vremii. Pentru gestul său, în semn de înaltă stimă și prețuire, medicul român a fost decorat cu Ordinul Coroana României.

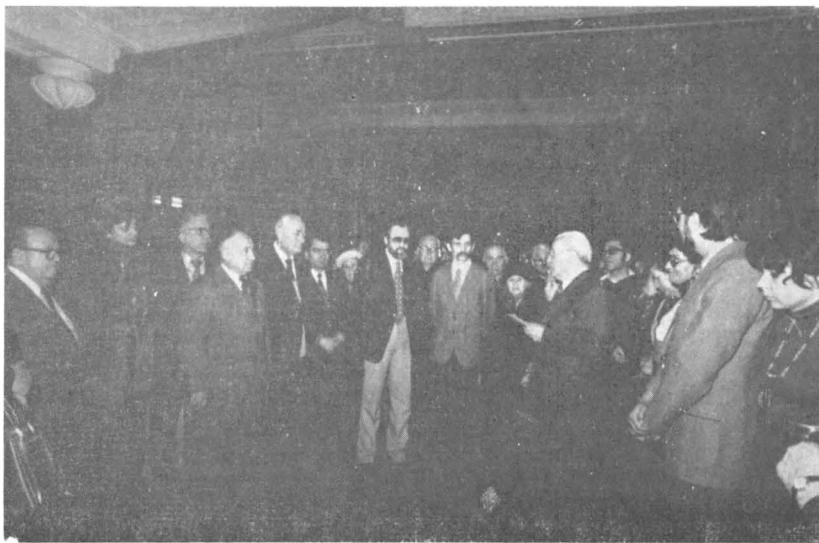
Reîntors în Indiile Olandeze, în 1884, H. Mitrea a rămas acolo pînă în 1894, anul pensionării sale. În acest interval de 10 ani, a lucrat în Sumatra, Java, Sulawesi (Celebes), insulele Moluce, Noua Guinee (Irian Jaya), continuînd să adune pești, amfibieni, reptile, păsări și mamifere, precum și piese de etnografie.

În 1894, după 25 de ani petrecuți departe de Europa, Mitrea se pensionează și se stabilește la Viena. În 1895 face o nouă și importantă donație muzeului din București, la conducerea căruia se afla, de puțină vreme, tînărul dar entuziastul doctor Grigore Antipa.

Ultima parte a vieții și-o petrece retras în singurătate, la Viena, unde moare la 31 ianuarie 1904.

Expoziția, dedicată marelui naturalist amator, prezintă publicului vizitator o parte din materialele zoologice și etnografice colectate de Mitrea, precum și documente privind viața și activitatea sa.

Astăzi, după mai bine de 100 de ani de la prima donație, din vastul material zoologic, etnografic și antropologic, care

Aspect de la deschiderea expoziției

cuprindea mii de piese, au mai rămas 345, după cum urmează:

Nevertebrate (fără insecte) — 20 exemplare (6 specii)

Pești — 131 exemplare (98 specii)

Amfibieni — 24 exemplare (1 specie)

Reptile — 75 exemplare (39 specii)

Păsări — 60 exemplare (38 specii)

Mamifere — 9 exemplare (8 specii)

Etnografie — 26 piese

Criteriile folosite în alegerea pieselor prezentate în expoziție au fost ideea de diversitate, starea de conservare a pieselor, spectaculozitatea și frumusețea lor, ținându-se seama bineînțeles și de spațiul de expunere aflat la dispoziție.

Colorile utilizate în expoziție sînt albul, simbolizînd profesiunea doctorului Mitrea și verdele (mochetă), sugerînd culoarea junglei indoneziene. Grafica expoziției aparține lui Mircea Șerban, pictorul Muzeului „Gr. Antipa”. Lumina indirectă evidențiază frumusețea pieselor și creează o atmosferă caldă și intimă.

Primul lucru pe care-l remarcă vizitatorul intrînd în expoziție este un panou mare, cu portretul lui Mitrea, la trei vîrste diferite. Pe același panou sînt reproduse și două citate. Cel dintîi este extras dintr-o corespondență a lui Mitrea, din 1895, prin care anunța o nouă donație pentru muzeu. Cel de al doilea, reprezintă mențiunea făcută în 1934 de dr. Grigore Antipa, privitoare la materia-

lele donate de H. Mitrea, singurele piese pe care le-a putut folosi la organizarea noului muzeu.

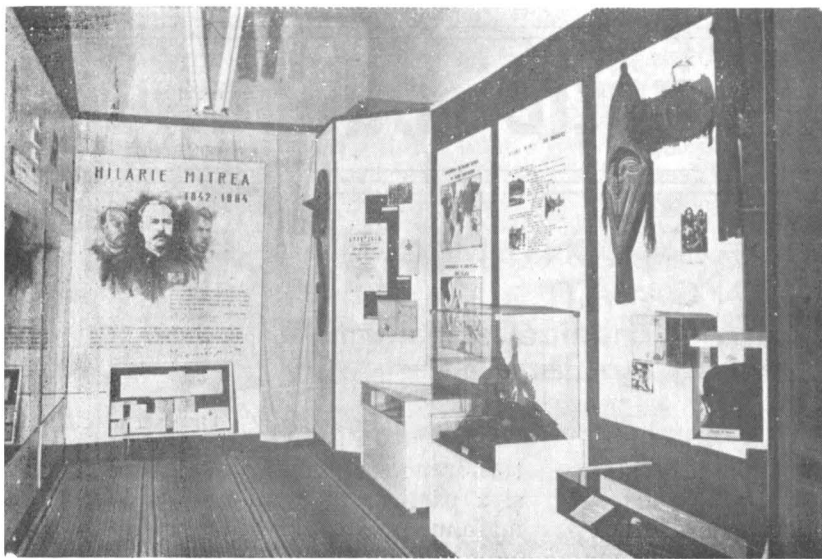
Dintre păsările paradisului, vîinate de Mitrea în 1881, în Irian Jaya (Noua Guinee de Vest) sînt prezentate 10 specii. Exponatele din această vitrină au fost montate în așa fel încît suportul lor este mascat, iar lumina ascunsă, cade de sus, punînd în evidență splendoarea formei și coloritului acestor păsări.

Într-o vitrină de sticlă, special amenajată, au fost aranjate două frumoase exemplare de Țorumbel cu coroană (Goura coronata).

O altă vitrină cuprinde păsări provenind din Kalimantan (Borneo), de la Moeara Teweh, pe fluviul Barito, unde dr. Mitrea a lucrat între anii 1872—1876. Dintre păsările expuse aici (10 specii) remarcăm Ketupa, singura bufniță-pescar, precum și pescărușii albaștri, din familia Alcedidae, cu penajul lor deosebit de frumos colorat.

În următoarea vitrină, sînt expuse 18 specii de pești, amfibieni și reptile, toate conservate în lichid, cu excepția șarpelui-zburător (Chrysopelea ornata), naturalizat la Muzeul din Viena.

Doctorul Mitrea obișnuia atunci cînd colecta animale, ca în afara datelor privitoare la locul de proveniență, să adauge și denumirile în dialectul sau limba localnicilor, din zona respectivă. De aceea,

Imagine din expoziție
(fotografii de Gh. Oprescu)

în limita posibilităților, aceste denumiri figurează și în expoziția de față.

Dintre mamiferele arhipelagului indonezian, au fost selectate cu grijă 4 specii: 3 maimuțe, printre care șibonul (*Hylobates*), maimuța năsoasă (*Nasalis larvatus*) și șeverița zburătoare (*Petaurista*).

Pentru ca vizitatorul să-și facă o idee mai clară asupra personalității și vieții doctorului H. Mitrea, un loc de seamă îl ocupă actele, documentele originale și fotografiile ce au aparținut acestuia, precum și reproduceri din presa vremii.

Pe un panou sînt expuse datele biografice, însoțite de fotografii, printre care și o fotografie originală, făcută de Mitrea în Sumatra, pe rîul Atjeh, pe la 1877. Pe două hărți sînt marcate călătoriile sale.

Într-o vitrină separată, au fost așezate și cîteva dintre lucrările consacrate doctorului H. Mitrea și colecțiilor sale.

Ultimul compartiment, nu mai puțin important decît celelalte, a fost dedicat etnografiei și antropologiei. Două săbii-Mandau, ale daiacilor tăietori de capete din Borneo (Kalimantan), din secolul trecut reprezintă piese de o deosebită valoare.

Într-o casetă fixată pe un panou, în vecinătatea săbiilor, sînt montate două craniile umane, unul de papuaș,

relicvă de strămoș, iar celălalt, un trofeu de război al daiacilor tăietori de capete.

În expoziție, mai figurează de asemenea o tobă și o cămașă de zale, piese de argintărie din Sulawesi (Celebes), scuturi de lemn și împletituri din fibre vegetale.

Fondul muzical, cu înregistrări de folclor indonezian și cele trei frumoase statuete de lemn, împrumutate de la Ambasada Republicii Indonezia la București, contribuie la crearea atmosferei specifice îndepărtatelor meleaguri colindate și cercetate de dr. Hilarie Mitrea.

Expoziția, care se bucură de aprecierile elogioase ale publicului, este însoțită de un catalog amănunțit, bogat ilustrat.

Organizînd această expoziție, muzeul nostru a încercat să prezinte pe unul dintre cei mai importanți donatori ai săi, pe marele călător, cercetător și patriot, dr. Hilarie Mitrea, mult prea puțin cunoscut de publicul larg.

BIBLIOGRAFIE

- Pop (E.), 1966 — Der Arzt und Naturwissenschaftler Hilarie Mitrea, Forsch. zur Volks und Landeskunde., 9, 1, Bukarest
 Marinescu (A.), Rojankovski (Elena), 1971, — La collection ichtiologique „Dr. Hilarie Mitrea” du Musée d’Histoire Naturelle „Grigore Antipa”, Trav. du Mus. Gr. Antipa XI, 482—490
 Marinescu (A.), Rojankovski (Elena), 1972, — La collection zoologique „Dr. Hilarie Mitrea” du Museum d’Histoire Naturelle, „Grigore Antipa”, Trav. du Mus. Gr. Antipa XII, 439—446